

УДК 811.111'373.46'443:671.12

Залужна О.О., канд. філол. наук,
Каземирова А.С., магістрантка
Донецький національний університет імені Василя Стуса
(Вінниця, Україна)

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНО- МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЙ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1. *Вступні зауваження.* Суспільно-соціальну діяльність сучасної людини не можливо уявити без прикрас, адже на сьогоднішній день вони вважаються невід'ємною частиною повсякденного життя індивіда та використовуються для демонстрації своєї індивідуальності, у зв'язку з чим ювелірні прикраси набувають статусу одного із найпоширеніших способів самовираження.

Доволі детально різноманітні питання вивчення номінації ювелірних прикрас розглянуто з-поміж іншого у низці робіт української науковиці О. В. Цобенко (2014), яка аналізує англійськомовне лексико-семантичне поле «ювелірні прикраси» як фрагмент професійної картини світу. Але незважаючи на численні роботи, присвячені різноманітним питанням вивчення номінації ювелірних прикрас, залишається коло питань, які потребують окремого з'ясування.

Отже, *актуальність* даної наукової розвідки обумовлена потребою більш детального аналізу особливостей номінацій ювелірних прикрас в англійській мові, з акцентом на детальне вивчення їхніх семантичних, структурних та морфологічних особливостей.

Об'єктом дослідження є одиниці, які номінують ювелірні прикраси в англійській мові.

Предмет полягає у вивченні семантичних та структурно-морфологічних особливостей одиниць на позначення ювелірних прикрас на матеріалі англійської мови.

Матеріал дослідження становлять 130 лексем (100%), які були дібрані методом суцільної вибірки з лексикографічних джерел. *Джерелами емпіричного матеріалу* слугують англійськомовні словники та енциклопедії, а саме All about Jewels. An Illustrated Dictionary of Jewelry та Glossary of Jewelry-Related Terms, Cambridge Dictionary, Collins Dictionary.

2. *Теоретичні засади дослідження.* Сучасна лінгвістична думка розглядає лексико-семантична систему мови у як комплексну сутність, яка складається з мікросистем: рядів, груп, полів, а кожна лексема в своїй мікросистемі має певне місце, чим і визначається її семантичне наповнення.

У рамках сучасних досліджень важливе місце посідає вивчення поняття «номінація», яка має безпосереднє відношення до лексико-семантичного значення одиниць дослідження. За робоче прийняте наступне потрактування вищезазначеного терміну: «утворення мовленнєвих одиниць, що характеризуються номінативною функцією, тобто служать для назви й вичленовування фрагментів немовної реальності й формування відповідних понять про них у формі значення мовних одиниць – слів, словосполучень, фразеологізмів, речень» (Гусейнова, Черток, 2014).

3. *Результати дослідження.* Аналіз семантичної структури одиниць дослідження дозволив виявити низку їхніх семантичних особливостей. Серед ознак, які відрізняють значення певного слова від лексичних одиниць того самого класу, тобто серед диференційних сем, виділяємо наступні: «призначення», «матеріал», «спосіб виготовлення», «місце носіння» та «форма та розмір прикраси», наприклад: *diadem* «a tiara, a circular or semi-circular piece of jewelry worn on the head».

3.1. Проведений аналіз показав, що найбільш репрезентативною в корпусі дослідження виявилась група лексем, які вказують на призначення ювелірної прикраси (36 номінацій, 27,6%): *hairpin* «is used to hold part of the hair in a suitable position» ‘шпилька «використовується для утримання частини волосся у відповідному положенні»’.

3.2. Менш продуктивною є група одиниць із актуалізацією матеріалу, з якого виготовлено ювелірний виріб (32 номінації, 24,6%): *crown* «made of gold and jewels» ‘корона «виготовлена із золота та коштовностей»’.

3.3. Третьою за чисельністю є група одиниць, які вказують на місце носіння (29 номінацій, 22,3%): *ring* «a circular piece of jewelry worn especially on your finger» ‘обручка «кругла прикраса, яку носять на пальці»’.

3.4. Однею з найменш продуктивних груп є група лексем на позначення форми і розміру прикраси (23 номінації, 17,7%), яка реалізована в таких одиницях емпіричного матеріалу: *bracelet* «circular» ‘браслет «круглий»’.

3.5. Найменшою за продуктивністю є група одиниць, які містять сему «спосіб виготовлення» прикраси (10 номінацій, 7,8%), наприклад: *mosaics* «made out of small pieces (tiles) of stone, glass or other materials» ‘мозаїка «виготовлена з дрібних шматочків (плиток) каменю, скла або інших матеріалів»’.

4. Крім того, було здійснено аналіз назв ювелірних прикрас за кількістю компонентів, де значно превалюють однокомпонентні номінації (107 номінацій, 82,3%), зокрема: *diadem* ‘діадема’, *tiara* ‘тіара’, *hairpin* ‘шпилька’, *brooch* ‘брошка’, *medallion* ‘медальйон’, *cufflink* ‘запонки’.

Серед аналітичних номінацій найбільшу частотність продемонстрували двокомпонентні назви (20 номінацій, 15,4%): *pearl choker* ‘перлинне кольє’, *pearl necklace* ‘перлинне намисто’; трикомпонентні номінації являють собою поодинокі випадки (3 номінації, 2,3%): *leather cord jewelry* ‘прикраси зі шкіряного шнура’.

5. Аналіз морфологічної структури одиниць дослідження дає можливість виокремити наступні типи: 1) непохідні одиниці (71 од., 54,6%): *clasp* ‘пряжка’, *claw* ‘зубець’, *bead* ‘чотки’, *wreath* ‘вінок’; 2) одиниці, утворені афіксальним способом (23 од., 17,7%): суфіксальні: *choker* ‘кольє’, префіксальні: *intreasure* ‘коштовності’, префіксально-суфіксальні: *overfineness* ‘вишукана прикраса’; 3) складені терміни (23 од., 17,7%): *hairpin* ‘шпилька’, *cufflink* ‘запонки’; 4) терміни-словосполучення (13 од., 10%): *cross necklace* ‘намисто з хрестиком’.

6. *Висновки.* Аналіз емпіричного корпусу дослідження демонструє, що одиниці дослідження мають чітко окреслену функційну спрямованість. Суттєвим семантичними ознаками є призначення прикраси, матеріал та місце її носіння; менш продуктивними ознаками виявилися форма, розмір та спосіб виготовлення ювелірних виробів. Словотвірний аналіз номінацій ювелірних прикрас дозволяє зробити висновок, що у проаналізованому матеріалі переважають непохідні одиниці; середню частотність демонструють афіксальний та аналітичний спосіб; найменш продуктивними виявилися номінації, утворені словоскладання. Аналіз назв ювелірних прикрас за кількістю компонентів дає змогу стверджувати, що абсолютно превалюють однокомпонентні номінації.

Список використаних джерел:

- Гусейнова, А.А., & Черток, Н.І. (2014). До питання про мовленнєву номінацію. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Серія. Гуманітарні науки*, 2(62), 116-124.

- Селіванова, О.О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. Полтава: Довкілля.
- Тараненко, О.О. (2007). Номінація (с. 385-387). *Українська мова: Енциклопедія*. Київ: Українська енциклопедія імені М.П. Бажана.
- Цобенко, О.В. (2014). Структура лексико-семантичного поля «ювелірні прикраси» в англійській мові. *Науковий вісник Одеської національної морської академії. Серія «Записки з романо-германської філології»*, 1(32), 139-144.

УДК 81'373

Орел І.І., канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, України)

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ СТЕРЕОТИПНОГО ПОНЯТТЯ *ORDNUNG* У НІМЕЦЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Стереотипи, як уявлення про власну або чужу етногрупу, вербалізуються у мові, зберігаючи і транслюючи когнітивну інформацію про представників певного етносу, виокремлюючи найвиразніші ознаки з погляду мовців. Факти мови, які відображають авто- чи гетеростереотипи, досліджуються комплексно, використовуючи дані історії, психології, лінгвокультурології, фольклористики та інших наук. Результати таких досліджень уможливають розуміння механізмів стереотипізації, базису та мети виникнення певних стереотипів, їх когнітивного наповнення, функціонування у сучасній мові (як семантичної структури), причин семантичної трансформації (Sapir).

Метою пропонованої розвідки є виявлення ономасіологічної основи фразеотворення шляхом встановлення образу внутрішньої форми фразеологічних одиниць (далі – ФО), яка стала базою стереотипізації.

Актуальним вважаємо вивчення способів формування ФО на позначення стереотипів. З'ясувати статус стереотипу у житті етногрупи видається можливим у результаті аналізу семантичної структури мовного знаку, який його вербалізує. Одним із найважливіших авто- та гетеростереотипів німецького етносу вважається поняття *Ordnung* (укр.: *порядок*). Про це свідчать розвідки німецьких, українських та зарубіжних мовознавців (Бацевич Ф.С., Вежбицька А., Вендт К., Гамзюк М.В., Демляйтнер Е., Квастгофф У., Шутова М.О. та інші).